

Népesség- és településföldrajz

A népesség- és településföldrajzi vizsgálatok célja egy-egy vizsgált település, kistérség, megye vagy régió társadalmi-demográfiai sajátosságainak feltárása. A kutatás során olyan folyamatlemezést kell végezni, amely több időkeresztmetszetben tárja fel a kutatási terület jellemzőit és sajátosságait. A vizsgálatok során a KSH statisztikai adatbázisa használható, rövid-, közép- és hosszú távú idősorok adatainak elemzésével.

A népességföldrajz legfontosabb kutatási-elemzési területei:

- demográfiai adatok:

- születések száma,
- halálozások száma,
- természetes szaporodás,
- vándorlás (migráció),
- tényleges szaporodás,
- foglalkoztatottság,
- munkanélküliség,
- iskolázottság,
- vallási összetétel,
- etnikai összetétel,
- konstrukció,
- nemek közötti differenciák,
- szegregáció,
- társadalmi rétegzettség.

- gazdasági adatok:

- foglalkozási szerkezet,
- vállalkozások száma,
- jövedelemviszonyok,
- szociális- és munkanélküli segélyben részesülők,
- infrastrukturális ellátottság,
- lakás- és lakhatási viszonyok,
- egészségügyi viszonyok.

A településföldrajz legfontosabb kutatási-elemzési területei:

- a települések kialakulására és fejlődésére ható földrajzi és társadalmi tényezők (pl. természeti szféra, társadalmi szféra, gazdasági szféra és infrastrukturális szféra vizsgálata),
- a települések tipizálása (pl. népességszám alapján, alaprajz alapján, funkciók alapján, stb.),
- a vizsgált település hierarchiai helye és szerepe,
- a vizsgált település vonzáskörzete,
- a település belső szerkezete, funkcionális sajátosságai,
- a település ökológiai sajátosságai,
- a település beépítettségének vizsgálata,
- a település morfológiai kutatása,
- az urbanizáció hatása a település fejlődésére.

Szociálgeográfia

A szociálgeográfiai kutatások célja a társadalmi csoportok földrajzi térben való elhelyezkedésének kutatása és vizsgálata. A szociálgeográfiai vizsgálatok az adott társadalom csoportspecifikus sajátosságainak feltárásával és megismerésével foglalkoznak.

A szociálgeográfiai kutatások alap adatbázisát a vizsgált településre és településrészeire vonatkozó statisztikai adatok szolgáltatják. Ezen túlmenően a szociálgeográfiai vizsgálati módszerek (pl. interjúk, kérdőívek stb.) valamelyikének alkalmazása szükséges ahhoz, hogy az adott társadalmi csoportokat elhelyezhessük egy szociálgeográfiai térben (pl. település, településrész).

A szociálgeográfiai kutatások a hét alapfunkció (pl. munka, lakás, lokalitás stb.) megismerésére irányulnak, mely alapján a társadalmi szegregáció és rétegződés feltárható. A vizsgálatok térben és időben is elvégezhetőek.

A szociálgeográfiai kérdőívekhez kapcsolódó értékelésünket a társadalom különböző - általunk kitüntetett - csoportjainak sajátos szempontok szerinti (pl. életkor, iskolai végzettség, foglalkoztatottság szerint stb.) vizsgálata szükséges.

A szociálgeográfiai információk összegyűjtésének módszerei

Probléma megfogalmazása → hipotézisek → operacionalizálás

hipotézis megfogalmazása mérhető formában

Mintavétel (köre, módozata, ideje, helye)

Adatgyűjtés módszerei:

1. statisztikai adatok másodelemzése (pl. demográfiai sajátosságok)
2. korábbi vizsgálatok adatainak beszerzése, elemzése
3. a település társadalmára vonatkozó dokumentumok elemzése
4. személyes megfigyelés, tapasztalat beépítése
5. más esettanulmányok tanulmányozása (Tihany, Tard, Királyhegyes)
6. mélyinterjú (pl. hajléktalanokkal, polgármesterrel stb.)
7. kérdőíves adatfelvétel → survey-módszer

Elemzés

Ok-okozati kapcsolatok kimutatása (sajátosságok v. általánosságok)

Kérdőívkészítés (a hét alapfunkció figyelembevételével)

Etikai problémák (objektivitás-szubjektivitás)

A kérdőívezés és interjúzás során az információszerzés két formája lehet a **standardizált (nyílt)** és a **struktúratlan (spontán)**, melyeket a célnak megfelelően alkalmaznak.

A szociálgeográfiai vizsgálatokhoz a kérdőíves **felmérést** és az **interjút kombinálva** alkalmazzák az alábbiak szerint (egymást követő lépések):

1. A vizsgálatba vont településre vonatkozó hivatalos statisztikai adatok feldolgozása után, első lépésben **spontán interjúkat készítenek különböző státuszú emberekkel**. Cél, a lokalitás belső konfliktusainak, problémáinak feltárása.

2. A hivatalosan közzétett és nyilvánosságra nem hozott adatok, illetve az előbbi interjú alapján **standard kérdőívet állítanak össze**, amely a szociálgeográfia vizsgálati tartalmára épül.
3. Az elfogadott kérdőív alapján **egyszerű szűrőpróba-mérést** végeznek, hogy felmérjék a kérdések érthetőségét, pontosságát, stb. A felmérés időtartalma 0, 5 – 1, 5 óra között kell legyen.
4. Az egyszerű szűrőpróba tapasztalatai alapján **véglegesítik a kérdőívet**. Így elvégezhető a felmérés.
5. **Az adatok kiértékelése után az alapfunkciókkal kapcsolatos magatartás típusokra vonatkozóan mélyinterjút lehet készíteni.**

A térbeli-társadalmi egyenlőtlenségek rendszerét és érdekviszonyokat vizsgáljuk a városokban a falvakban, regionális rendszerekben és a településhálózat egészében (városok és falvak társadalmi-gazdasági sajátosságai) a szociológiai elemek kutatásához.

Az információ elemzés területi-térbeli egységei:

- A **település** és a terület, olyan funkcionális tértípusok, amelyekben sajátos társadalmi aktivitás nyilvánul meg. Így az információ-elemzés területi egységei lehetnek a település, településcsoportok, mezo - és makrorégiók.
  - A cél minden esetben a **területi egységek** között kialakult funkcionális kapcsolatok térbeli megnyilvánulási formáinak kutatása.
  - A **marginális csoportok** segítségi lehetőségeinek feltérképezése
  - A humángeográfia eszközeivel feltárhatók a **jelen állapotok életmódja és tradíciók közötti kapcsolat**
  - A földrajzi környezet átalakításában a **különböző társadalmi csoportok érdekeinek megnyilvánulását** kutatja, s a változás sajátosságait a csoportelvárásokkal hozza összefüggésbe
  - A **környezet használat során jelentkező eltérő társadalmi érdekek**, konfliktusok feltárását végezheti. Célja a tér, a gazdaság és a társadalom racionális térszerkezetének megteremtése.
- 3. Különbségek hangsúlyozása:** munkavállalás lehetőségei, egészségügyi, oktatási, kultúrálódási feltételek, továbbtanulási esélyei, szolgáltatások, közlekedés (Munkanélküliség, elszegényedés, elmaradott térségek).
- 4. Másságok:** az emberi kapcsolatok, értékek, normák, a helyi társadalmi környezet (térségi identitás).

KÉRDŐÍV

szociálgeográfiai vizsgálatokhoz

A Nyíregyházi Főiskola Turizmus- és Földrajztudományi Intézet végzős hallgatója vagyok. E kérdőív kitöltésével nélkülözhetetlen segítséget nyújthat munkámhoz, ugyanis a beérkezett és kitöltött kérdőívek kiértékelésével kapott adatokból táblázatok, grafikonok, diagramok, ábrák elkészítésével adalékokat kaphatok szakdolgozatom, diplomamunkám elkészítéséhez.

A kérdőíves vizsgálat elsődleges célkitűzése: Onga jelenéről és jövőjéről alkotott különböző szempontú lakossági vélemények megismerése, azok kiértékelése, elemzése és következtetések levonása, valamint ezeknek, a véleményeknek és az Önkormányzat elképzeléseinek párhuzamba állítása.

Az alábbi kérdőívben található kérdések megválaszolása természetesen név nélkül történik, a közösség összesített véleményéből levont következtetések lényegesen számomra.

A kérdések jellegüknél fogva egyszerűen és gyorsan megválaszolhatók, csupán „X”-et kell tenniük az Ön által ideálisnak talált válaszlehetőség elé a kérdések többségében. Néhány kérdésre egy-kétszavas választ kell adni.

1. A kitöltő életkora:

- 18 év alatt
- 18-30 év
- 30-45 év
- 45-60 év
- 60 év felett

2. A kitöltő neme:

- férfi
- nő

3. A kitöltő családi állapota: .....

4. Hány fő él az Ön háztartásában?

Válaszát kérem az alábbi négyzetbe számmal jelölje!

5. Utca neve (ahol lakik): .....

6. Hogyan ítéli meg a saját lakókörnyezetét?

- átlagtól jobb
- átlagos
- átlag alatti

7. Mi az Ön legmagasabb iskolai végzettsége?

- befejezetlen általános iskola (elemi)
- befejezett általános iskola (polgári)
- szakmunkásképző, szakiskola
- érettségi (gimnázium, szakközépiskola)
- főiskola, egyetem
- egyéb: .....

8. Mi (volt) az Ön édesapjának legmagasabb iskolai végzettsége?

- befejezetlen általános iskola (elemi)
- befejezett általános iskola (polgári)
- szakmunkásképző, szakiskola
- érettségi (gimnázium, szakközépiskola)
- főiskola, egyetem
- egyéb: .....

9. Mi (volt) az Ön édesanyjának legmagasabb iskolai végzettsége?

- befejezetlen általános iskola (elemi)
- befejezett általános iskola (polgári)
- szakmunkásképző, szakiskola
- érettségi (gimnázium, szakközépiskola)
- főiskola, egyetem.
- egyéb: .....

10. Melyik felekezethez tartozik?

- katolikus
- református
- egyéb felekezet: .....

11. Milyen ingatlanokkal rendelkezik lakóházán kívül?

- lakás más településen /pl. Nyíregyháza, Debrecen stb./
- nyaraló
- építési telek
- termőföld
- egyéb: .....

12. Mikor épült az Ön lakása?

- 1960 előtt
- 1960-1980
- 1980-1990
- 1990-2000
- 2000-2010

13. Hány m²-es az Ön lakása?

- 50 m² alatt
- 50-100 m²
- 100-150 m²
- 150 m² felett

14. Milyen értékesebb ingóságokkal rendelkezik?

- személygépkocsi(k)
  - Típusa: .....
  - Gyártási éve: .....
- Van-e garázs? : .....
- egyéb: .....

15. Van-e az Önök háztartásában ...?

- DVD lejátszó
- videokamera
- parabolaantenna
- kábeltévé-csatlakozás
- személyi számítógép vagy laptop
- vezetékes telefon
- mobil telefon
- Internet csatlakozás
- automata mosógép
- mosogatógép

16. Ön jelenleg ...

- aktív kereső
- nyugdíjas (öregségi, rokkant, egyéb járadékos)
- egyéb (gyes-gyed, főállású anya, hivatásos nevelőszülő, munkanélküli, tanuló, polgári szolgálatos, egyéb eltartott):
.....

17. Hol van az Ön munkahelye?

- lakóhelyén
- a megyében
- megyén kívül: .....
- egyéb: .....

18. Ön a munkahelyéről... (azok körében, akik nem a lakóhelyükön dolgoznak)

- mindennap hazajár
- hetente (hétvégén) jár haza
- ritkábban jár haza
- kétnaponta jár haza.
- egyéb: .....

19. Mi az Ön foglalkozása? (a dolgozók körében)

- tulajdonos, vállalkozása van
- szellemi munkát végez
- szakmunkás
- fizikai munkát végez (betanított munkás, segédmunkás, őstermelő, mezőgazdasági munkát végez).
- egyéb: .....

20. Melyik gazdasági ágban dolgozik?

- Mezőgazdaság
- Ipar
- Szolgáltatások

21. Mennyi az Ön családjában az egy főre eső nettó havi jövedelem?

- 70 ezer Ft alatt
- 70-100 ezer Ft között
- 100-150 ezer Ft között
- 150 ezer Ft felett

22. Amennyiben Ön alkalmazott

Foglalkoztatója alapján milyen alkalmazotti csoportba sorolható?

(azok körében, akik dolgoznak és alkalmazottak)

- közalkalmazott
- köztisztviselő
- egyéb alkalmazott: .....

23. Volt-e az elmúlt 10 évben munkanélküli?

- Igen, régebben.
- Igen, most is az.
- Nem.

24. Ha igen, akkor először mikor volt munkanélküli?

- 1990-1995
- 1996-2000
- 2000-2005
- 2006 után

25. Egyetért-e Ön a következő kijelentésekkel?

Kérem, ötfokú skálán értékelje az alábbi kijelentéseket! A mondatok elé írja az Ön által megfelelőnek tartott értékhez tartozó számot 1 és 5 között!

(1: egyáltalán nem, 5: teljes mértékben)

- Csökkenteni kell a jövedelmi különbségeket.
- Jobban kellene ösztönözni az egyéni erőfeszítéseket, még akkor is, ha ez növeli az egyenlőtlenségeket.
- A segélyezés rossz módszer, mert elősegíti, hogy a segélyezett ne vállaljon munkát.
- Aki képtelen magát és családját eltartani, azt sem hagyhatja magára a társadalom.

26. Mi a véleménye a kormány jelenlegi szociálpolitikájáról? *(családi pótlék, adókedvezmény stb.)*

.....
.....

27. Mióta él(nek) a településen?

- 2006-2010
- 2000-2005
- 1990-1999
- 1970-1989
- 1950-1969
- 1950 előtt

28. Hol laktak az Ön szülei, amikor Ön született? Nevezze meg a települést!

- lakóhelyén
- a megyében .....
- megyén kívül .....

29. Honnan költözött Ön vagy a családja a településre?

.....

30. Milyen okok játszottak szerepet az Ön(ök) településre való költözésében?

(Kérem jelölje be a legfontosabb három okot!)

- Megházasodott.
- Itt tudott önálló házat venni.
- Itt kevesebb pénzből is meg tudott élni.
- Itt volt/adódott munkalehetőség.
- Itt könnyebben tudták/ta fenntartani a házat.
- Itt talált megfelelő állapotú házat.
- Itt jobb a közbiztonság.
- Szimpatikusak voltak az itt lakók.
- Itt volt megfelelő iskola a környéken.
- Itt tisztább, egészségesebb volt a környezet.
- Itt volt megfelelő ellátás, vásárlási lehetőség, szórakozási lehetőség.

31. Véleménye szerint lakóhelye melyik (település)típusba sorolható?

- inkább hanyatló
- se nem fejlődő, se nem hanyatló
- inkább fejlődő
- egyéb: .....

32. Milyennek látja települése helyzetét a hasonló nagyságú környező településekhez képest?

Kérem, ötfokú skálán értékelje Onga helyzetét!

(1 sokkal rosszabb helyzetű, 5 sokkal jobb helyzetű)

33. Milyennek látja lakóhelye helyzetét az ország hasonló méretű településeihez képest?

(1 sokkal rosszabb helyzetű, 5 sokkal jobb helyzetű)

34. Összességében hogyan ítéli meg megyéje helyzetét a környező megyékhez képest?

ötfokú skálán értékelje!

Kérem,

(1 sokkal rosszabb helyzetű, 5 sokkal jobb helyzetű)

35. Ön egyetért vagy nem azzal, hogy ... (igen/nem)

Írjon „I” (igen) vagy „N” (nem) betűt az alábbi kijelentések elé!

- Ez egy fejlődő település.
- Aki keményen dolgozik, itt is előre tud lépni.
- A település fejlődése elsősorban az itt élő emberek érdeme.
- A település fejlődése elsősorban külső okok miatt történik.
- A település gyarapodott (infrastruktúra), az emberek alig.
- A számomra fontos dolgokban alig változott valami.
- Van fejlődés, de azt elsősorban a gazdagabbak érzékelik.
- Szegények itt is az emberek, a megélhetés egyre nehezebb.

36. Ön szerint jelenleg itt, a lakóhelyén milyenek a ...

Kérem, ötfokú skálán értékelje a meghatározásokat! (1 – nagyon rossz, 5 – nagyon jó)

- munkalehetőségek
- megélhetés költségei
- távolsági közlekedés feltételei
- közbiztonság
- környezet állapota, tisztaság
- utak állapota
- közművel való ellátottság
- vásárlási lehetőségek
- szórakozási lehetőségek
- egészségügyi ellátás
- alapfokú oktatás

37. Hol veszi igénybe a következő szolgáltatásokat? Hova jár ...

Kérem, írja az alábbi betűk közül az Önre jellemzőt a meghatározások elé!

L – lakóhelyén; **M** - a megyében; **MK** – megyén kívül; **N** – nem jár

- élelmiszert vásárolni
- ruhát vásárolni
- elektronikai cikket vásárolni
- színházba
- moziba
- könyvtárba
- szórakozni
- bankba
- bölcsődébe
- óvodába
- általános iskolába
- középiskolába
- szakorvosi rendelőbe

38. Hol veszi igénybe a magasabb szintű szakorvosi ellátást /pl. kórház, szakrendelő, klinika/ ?

- Miskolc
- Kazincbarcika
- Szikszó
- egyéb: .....

39. Ön szerint hogyan dolgozik a település önkormányzata?

- jól
- átlagosan
- rosszul

40. Mit gondol, a települési önkormányzat képviselői munkájuk során elsősorban leginkább mi alapján döntenek?

- Egyéni érdekek szerint.
- Pártjuk érdeke szerint vagy a rivális pártokkal szemben.
- Úgy, ahogy a polgármester javasolja.
- Részt sem vesznek az ülésen.
- Úgy, ahogy egyes befolyásos képviselők javasolják.
- Szakértői vélemények alapján.
- Elsősorban családi, lakókörnyezeti tapasztalatok szerint.
- A lakosság elvárása szerint.
- egyéb: .....

41. A legtöbb szomszédjával Ön leginkább milyen viszonyban van?

- haragosak
- semmilyen viszonyban nincsenek
- csak köszönnek egymásnak
- kisebb szívességet is megtesznek egymásnak
- rendszeresen segítenek egymásnak

42. Kérem jelölje meg azokat, akiket semmiképp nem szeretne szomszédnak!

- büntetett előéletű
- iszákos, alkoholista
- AIDS-beteg
- roma
- pszichiátriai kezelésre járó / idegbeteg
- nagy, legalább ötgyermekes család
- egyéb .....

43. Milyen gyakran jár el (ön vagy) az Önök családja otthonról társaságba?

- naponta
- hetente többször
- hetente
- havonta többször
- havonta
- csak jelentősebb alkalmakkor
- csak a nagy ünnepeken

44. Milyen gyakran látogatják meg Önöket?

- naponta
- hetente többször
- hetente
- havonta többször
- havonta
- csak jelentősebb alkalmakkor
- csak a nagy ünnepeken
-

45. Lakóhelyén Ön szerint milyen fejlesztésekre kellene leginkább pénzt áldozni?

46. Ha anyagi lehetősége lenne arra, hogy 100 ezer Ft-ot a település fejlesztésére fordítson, akkor hogyan osztaná el ezt az összeget a következő területek között?

Írjon egy-egy sorszámot a meghatározások elé! Kezdje azzal, melyre a legtöbb pénzt áldozná!

- oktatás
- kultúra
- civil szervezetek, egyesületek, alapítványok
- egyházak
- sport és szabadidő
- út, járda, csatornázás
- játszótér, parkok
- bevásárlóközpont
- ipari park
- szociális ellátás
- egészségügy

47. Kérem jelölje meg az Ön által legfontosabbnak tartott fejlesztéseket!

- egészségügy
- oktatás
- szociális ellátás
- lakásellátás
- kultúra, szabadidő, sport
- út- és járdaépítés, parkosítás, településszépítés
- közlekedés, közvilágítás, telefonellátás
- gazdaságfejlesztés
- közszolgáltatások
- egyéb szolgáltatások

48. Mit tartana helyesnek? A következő szolgáltatások, ellátások működtetési költségeiből mekkora részt kellene vállalniuk az azt igénybe vevőknek és mekkorát a település önkormányzatának?

	Önkormányzat	Igénybe vevők
általános iskola	%	%
Óvoda	%	%
Bölcsőde	%	%
Könyvtár	%	%
Csatornaépítés	%	%
út- és járdaépítés	%	%
diáksport, utánpótlás-nevelés	%	%
Versenysport	%	%
játszóterek, parkok létesítése és fenntartása	%	%

Köszönöm, hogy időt fordított a kérdőív kitöltésére!